

Az erdő szerepe a környezetvédelemben

Azon problémák között, melyeknek az utóbbi években a világ számos országában nagy jelentőséget tulajdonítanak, az elsők között szerepel a természeti környezet védelme — a tiszta levegőnek és víznek, az állat- és növényvilágnak, valamint mindannak a védelme, ami az élet szempontjából fontos burkát a Földnek, a hosszú földtani idők folyamán kialakult bonyolult önfenntartó és önszabályozó mechanizmussal bíró bioszférát alkotja. A bioszféra alkotóelemeit az anyag- és energiamigráció bonyolult biogeokémiai körfolyamatai kapcsolják egymáshoz. E körfolyamat kezdete a napenergia átalakítása a növények által, mely a Földön szervesanyag felhalmozással jár együtt.

Az erdő a bioszféra legfontosabb alkotóeleme és a szovjet tudósok véleménye szerint Földünk legproduktívabb növényi életközössége, a természet termelőerőinek egyik legfontosabbja, mely a legintenzívebb biológiai körforgalommal bír. Természeti környezetünk részét képezi, mint a fotoszintézis során óriási mennyiségben felhalmozott napenergia hordozója, amely több tekintetben meghatározza a bioszférában lejátszódó folyamatok menetét. Ezzel kapcsolatosan az erdő nemcsak mint a különböző nyersanyagok forrása fontos a számunkra, hanem nagy jelentőségű mint az emberi élet környezetjavításának nélkülözhetetlen eszköze, mederben tartva a fenti folyamatokat és megfelelően hatva rájuk. Ez különösen aktuálissá válik a lélekszámnövekedés és a gyors műszaki tudományos forradalom évszázadában, amikor a korszerű ipar mind szélesebb körben feldolgozza a természet élő és élettelen készleteit, ami nem lehet hatás nélkül a környezet állapotára és a természetben kialakult ökológiai egyensúlyra.

Mint még korábban soha, most különösen fontos feladatként jelentkezik biztosítani e probléma megoldásához az igazán tudományos hozzáállást.

Az ökológiai probléma helyes megoldásának alapját a szovjet nép, valamint a szocialista országok népei rakták le, megszüntetve a nép vagyonát képező természeti kincsek magántulajdonát és a bennük egyes emberek nyeresége érdekében folytatott rablógazdálkodást. Az egész nép érdekében folytatott minőségileg újfajta természethasznosítás alapja a népgazdaság állami tervezésének a rendszere, mely a ma élő nemzedékek érdekeit összekapcsolja a jövő társadalom érdekeivel. A környezetvédelem kérdését országunkban az állami politika szintjére emeltük fel.

Ez idő szerint törvények és fontos határozatok egész sora jelent meg, amelyek meghatározzák a legfontosabb természeti kincsek és természeti objektumok felhasználásának rendjét.

A tervgazdálkodás körülményei között a természet termelőerőit szoros kölcsönös kapcsolatban értelmezik, a korszerű termelést, mint egy harmonikusan működő bonyolult ökológiai-ökonómiai rendszert, az ökonómiai és a természeti rendszert nem állítják egymással szembe. Ezzel kapcsolatosan a népgazdasági tervekben a bányászat és más iparágak, valamint a mezőgazdaság fejlesztését biztosító beruházások mellett jelentős összegeket fordítanak nemcsak a termelésfejlesztés esetleges káros következményeinek megszüntetésére, hanem a természeti környezet általános javítására is. Így az iparvállalatoknál tisztító berendezések létesítésére, valamint meliorációs és öntözési munkákra, erdőfelújításra és -telepítésre, zártciklusú technológiára való átállásra, hulladékmentes termelés kialakítására, víztározók, csatornák és más objektumok létrehozására.

A párt és az állam gondoskodása folytán az erdőgazdaság minden évben számottevő összegeket kap fejlesztésre.

A XXIV. pártkongresszus irányelvei az erdőgazdálkodással szemben a gépesítés és a kemizálás alkalmazásán alapuló gazdálkodásfejlesztést, az állami erdőalap földjeinek és fakészletének teljesebb kihasználását, az erdők produktivitásának és minőségi összetételének fokozását tűzték ki célul. Az erdőgazdasági vállalatok és szervezetek kollektíváinak tevékenysége a fenti feladatok teljesítésére a népgazdaság növekvő igényeinek kielégítése céljából az erdőkészletek racionálisabb felhasználására összpontosult az erdők sokcélú, stabilizáló és rekreációs rendeltetésének megőrzése mellett.

A IX. ötéves és az 1975. évi népgazdasági tervfeladatok teljesítése eredményeként emelkedett az erdőgazdálkodás általános színvonala, javult az állami erdőalap összetétele és felhasználása, az erdők újratermelése és védelme. Egyidejűleg javult az erdőgazdasági vállalatok gépellátottsága és gazdálkodása, emelkedett a munkák minősége és a termelés hatékonysága.

Az erdőgazdasági fejlesztés IX. ötéves tervében foglalt alapvető feladatok határidő előtti teljesítése megteremtette az ütemes vállalati munka és a X. ötéves terv első évi terve sikeres teljesítésének előfeltételeit.

Az erdőgazdasági vállalatok és szervezetek kollektívái a XXV. pártkongresszus történelmi határozatainak megvalósításakor, a terv teljesítése során nagy figyelmet fordítanak az erdők produktivitásának növelésére, az erdőterület minden hektárjának több iparifa termelésére, az erdők szakszerű felújítására és a fakészlet racionális hasznosítására, valamint a természeti komplexumok megőrzésére, a gazdálkodás belterjességének és a termelés hatékonyságának a fokozására.

Ma már a szocialista társadalmi viszonyok között a korszerű gyakorlat jelentős tapasztalattal rendelkezik a tudományosan szervezett erdőgazdálkodás folytatásához. A tudomány és az élenjáró gyakorlat eredményei szélesebb lehetőséget nyitnak ahhoz, hogy az erdőkincseket széleskörűen felhasználják az ember javára és hogy az erdő a bioszféra tudományosan irányított és a környezetre jótékonyan ható összetevőjévé váljék.

Időnként elhangzanak olyan vélemények, hogy a kémia és a vele kapcsolatos iparágak gyors fejlődése már a közeli években lehetővé teszi tökéletesebb faanyag helyettesítők előállítását és a jövő nemzedék faigénye jelentősen csökken.

Az ilyen elképzelésekkel nem lehet egyetérteni. A fa, mint univerzális természetes nyersanyag hosszú évekig megtartja jelentőségét az ember életében, mi több, a faszükséglet nem csökken, hanem növekszik. Az 1972-ben Argentínában megtartott erdészeti világkongresszus adatai szerint a világ faszükséglete tüzelési célokra 2000-re a kétszeresére nő állandó felhasználási szint mellett. Ugyanakkor az iparifa választékok felhasználása háromszorosára nő, a fűrészáru szükséglet évenként 1,5%-kal, a papírfá igény évenként pedig 4–6%-kal emelkedik.

A fanyersanyag iránti növekvő szükségletek kielégítése a szovjet emberek jelen és jövő nemzedékei érdekében az erdőkészletek takarékos és gondos felhasználását igényli.

A fakitermelést olyan módszerekkel kell végezni, melyek nem okoznak kárt az erdőben és a környezetben. E célból szigorúan be kell tartani a fakitermelési tudományos megalapozott szervezési-műszaki szabályait, amelyek lehetővé teszik a vágásérett erdők meghatározott részének kitermelését és biztosítják a fiatal állományok folyó növedéke révén az élőfakészlet újratermelését. Az erdőtömbök aktív gazdálkodásba történő bevonásakor mindig figyelembe kell venni ökológiai szerepük különböző szempontjait.

A tudósok számításai azt mutatják, hogy a légkör gázösszetételében változási folyamat zajlik le, és egyebek között változik az oxigén és széndioxid mennyisége is, ami az erdővel közvetlen összefüggésben van.

Az erdei növényzet a legnagyobb teljesítményű természetes gyár, mely a napenergiát és a széndioxidot szervesanyaggá alakítja át a környezet oxigén-nel történő egyidejű feltöltése mellett. A tudósok kiszámították, hogy az erdeifenyő a fotoszintézis során 1 t szervesanyag felhalmozásakor 1820 kg széndioxidot von el és 1393 kg oxigént bocsát ki. Ezenkívül a tűk és levelek óriási abszorbeáló felülete nagy szerepet játszik a levegő megtisztításában a benne található lebegő részecskéktől, amelyeket nagy mennyiségben bocsátanak a légkörbe az ipari üzemek. A tudósok számítása szerint az erdők állítják elő a szárazföld zöldnövényzete által felhalmozott szervesanyag $\frac{2}{3}$ részét, és a fotoszintézis útján előállított oxigén több mint a felét. Az oxigénegyensúly fenntartásában az északi boreális erdők játsszák a főszerepet.

A trópusi őserdők az általuk felhalmozott óriási mennyiségű fitomassza elbontására annyi oxigént használnak fel, mint amennyit előállításakor kibocsátottak. Országunk tudósai azt állítják, hogy a szibériai tajga olyan oxigéntermelő, amely ellátja vele a levegőt nemcsak az általa elfoglalt területen, hanem messze saját határain túl is.

Mindez alátámasztja a légköri levegő összetételét stabilizáló és szabályozó erdőkkel, mint a környezet fontos elemével szembeni megfontolt magatartás szükségességét.

Jelentős az erdő szerepe országunk vízegyensúlyának a szabályozásában, a légköri csapadéknak az ember számára legkedvezőbb elosztásában, a folyók és víztározók táplálására szolgáló tiszta víz előállításában is.

Az erdő sokoldalú hatása a környezetre kifejezésre jut a mikroklíma előnyös befolyásolásában, a levegő fitoncidokkal való feltöltésében, az ember pihenés és gyógyulás kedvező körülményeinek megteremtésében. A fás, bokros növényzetet széles körben felhasználják szántóföldek és gyümölcsösök védelmére a szél- és vízerózióval szemben, a szántóföldeken, a mezőgazdasági kultúrák számára előnyös mikroklíma megteremtésére, valamint a vízmosások, vadpatakok és más egyéb, a természetben lejátszódó nemkívánatos jelenségek elleni harcban.

Ha a közelmúltban az erdőhasználat alapvetően a fakivágásra korlátozódott, akkor jelenleg tágabb értelmezést nyer és a környezethasználat egyik része. Tágabb értelmezésű, tudományosan megalapozott erdőhasználati rendszerrel nagyobb mértékben lehet az erdővagyon hasznosítani a nép jólétére és döntő befolyást gyakorolni az ökoszisztémákban végbemenő folyamatokra, felhasználva őket a környezet javítására és az életkörülmények kedvezőbb kialakítására.

Az erdő és a környezet viszonyának tanulmányozásával kapcsolatos kutatásokat tovább kell fejleszteni, és materialisan értékelnünk kell az erdők sokoldalú ökológiai szerepét. Az ez irányú kutatások alapjai a VNIILM munkáiban találhatók, és e bonyolult munka előzetes eredményeiről hallunk a szimpóziumon.

A szimpózium munkájában részt vesznek tudósok, az érdekelt minisztériumok és hatóságok, tudományos kutató intézetek szakemberei és a baráti szocialista országokból, a BNK, NDK, MNK, LNK, CSSZSZK-ból érkezett vendégek.

Fordította: Posta József